

Harcanacak para

Savaş zamanında, ekmek bombadan daha iyidir.

Konular	İnsan güvenliği, Barış ve Şiddet, Genel insan hakları
Zorluk	Düzey 2
Grup büyüklüğü	Herhangi
Süre	90 dakika
Genel bakış	Bu etkinlikte gruplar aile bütçesini belirlemek üzere rol kartları kullanarak bir tartışma yürütür. Etkinlikte rol oynama tekniği sözkonusudur. İlgili konular şunlardır: <ul style="list-style-type: none"> • “İstekler” ve “ihtiyaçlar” arasındaki farklar • Devlet harcamaları ve askerileşme • “Barış hissesi”nin yarattığı fırsatlar
İlgili haklar	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal ve ekonomik haklar (sağlık, gıda ve eğitim hakkı gibi) • Sağlıklı ve temiz bir çevrede yaşama hakkı • Güvenlik hakkı
Amaçlar	<ul style="list-style-type: none"> • Kişisel ve ailevi ihtiyaçlar üzerinde düşünmek, bu ihtiyaçların önceliklerini tasarlamak • Demokratik karar alma becerisi geliştirmek • Sorumluluk ve adalet duygusu geliştirmek
Materyal	<ul style="list-style-type: none"> • “Bütçe kalemi kartları” (her grup için birer deste) • Her grup için birer zarf • Makas • Kartları duvar panolarına yapıştırmak üzere bant ya da yapıştırıcı (her grup için birer tane) • Duvar panosu yapmak için büyük boy kâğıtlar (A3) ya da yazı tahatası kâğıdı • Ebeveyn rol kartından bir kopya • Sayfa 379’daki şemanın bir kopyası
Hazırlık	<ul style="list-style-type: none"> • “Bütçe kalemi kartları”nın bulunduğu sayfayı çoğaltın. Kartları kesin ve bir zarfa koyun. Her grup için birer deste karta ihtiyacınız olacak. • Sayfa 379’daki (5. bölüm) dünya üzerinde yapılan askeri harcamalar ve alternatiflerinin bulunduğu şemanın büyük boy bir kâğıda ya da tepegöz asetatine kopyasını çıkarın ya da her katılımcı için birer fotokopi yapın • Odayı grup çalışması için uygun hale getirin • Etkinliğe başlamadan önce, sağduyunuzu kullanarak bir kişiyi “özel ebeveyn”i (anne ya da baba) canlandırması için seçin. Bu kişiden “özel” rolünü diğerlerinden saklı tutmasını isteyin. Kendisine “Ebeveyn rol kartı”ndan bir kopya verin. Bir aile/grupta –grup sayısı ne olursa olsun– sadece bir “özel ebeveyn” olması gerekir. • Kullanmak istediğiniz herhangi bir bilgi kutusunu çoğaltın ya da tepegöz asetatine kopyasını çıkarın.

KONULAR

İNSAN GÜVENLİĞİ

BARIŞ VE ŞİDDET

GEN. İNSAN HAKLARI

ZORLUK

DÜZEY 4

DÜZEY 3

DÜZEY 2

DÜZEY 1

DÜZEY 2

GRUP BÜYÜKLÜĞÜ

HERHANGİ

SÜRE

90 DAKİKA

Yönerge

1. Katılımcıların küçük gruplar halinde çalışacağını, her grubun farklı bir aileyi temsil edeceğini anlatın. Her ailenin hedefi gelecek ayın harcamaları için bir bütçe çıkarmak.
2. Katılımcıları küçük gruplara bölün (gruplarda beşten fazla kişi olmaması tercih edilmeli). Her grup bir baba, bir anne ve çocuk(lar)dan oluşmalı. Grup içindeki bireylerin kimin hangi rolü canlandıracağını kararlaştırmalarını, ardından bir aile ismine karar vermelerini isteyin.
3. Her gruba bütçe kalemi kartlarının bulunduğu zarflardan ve büyük boy kâğıttan birer adet dağıtın.
4. Bütçe kalemi kartlarının, gelecek ayın bütçesini tartışmak ve kararlaştırmak için gerekli olduğunu anlatın. Bütçe için sadece kartlardaki bütçe kalemleri dikkate alınmalıdır. Her kartta maliyet belirtilmiştir, bunlar değiştirilemez.
5. Her ailenin bütçesi 10.000 (onbin)'dir. Her ailenin bütçeye neyin dahil edileceğine, neyin dışarıda bırakılacağına karar vermesi gerekir.
6. Demokratik bir süreç sonunda bütçe üzerinde anlaşma sağlanmasının tercih edildiğini anlatın. Aileler seçtikleri bütçe kalemi kartlarını büyük boy kâğıda yapıştırarak bir duvar panosu şeklinde sergilemek üzere hazırlamalı.
7. Gruplara bütçe kararlarını alması ve duvar panolarını hazırlaması için 20 dakika süre verin.
8. Katılımcıların oda içinde dolaşarak farklı bütçeleri incelemesini ve hangisinin en uygun hangisinin en az uygun bütçe olduğunu düşünmelerini isteyin. Bunun için 10 dakika süre ayırın.
9. Genel oturuma geçin ve bilgilendirme bölümüne başlayın.

Bilgilendirme ve değerlendirme

Her gruptan sırayla etkinlik hakkında genel bir yorum yapmasını isteyin. Tartışmayı genişletmek için aşağıdaki soruları kılavuz olarak kullanın:

- Aileler bütçeyi nasıl kararlaştırdı? Süreç demokratik miydi?
- Bütçeyle ilgili kararlar alınırken hangi ölçütler kullanıldı?
- Gıda, barınma ve giyim "ihtiyaçları"nı, güvenlik ihtiyacıyla ve serbest vakitleri değerlendirme "istekleri"yle nasıl dengelediler? Hangi sosyal ve ekonomik faktörler önem kazandı?
- Önemli olduğunu düşündükleri bir bütçe kalemi, ailenin diğer bireyleri tarafından onaylanmadığı ve bu kalem bütçeye dahil edilmediği zaman katılımcılar ne hissettiler?
- En uygun ve en az uygun bütçe hangisiydi? Neden?
- Aile bütçeleri ve dünya genelindeki devlet bütçeleri arasında paralellikler var mı? İki-si kıyaslanabilir mi?
- Hangi liste devlet bütçesine en yakın olanıdır?
- Hangi liste ideal bir devlet bütçesine en yakın olanıdır?

Gruba şimdi sayfa 379'daki "Dünya üzerinde yapılan toplam askeri harcamalar ve alternatifleri" şemasını gösterin.

- Askeri teçhizat, silah ve diğer askeri donanım için ayrılan gerçek toplam devlet bütçesi hakkında katılımcılar ne düşünüyor?
- Dünya genelinde devletler silahlanma için neden bu kadar çok para harcıyor?
- Bu harcamanın mantıklı gerekçeleri var mı? Bu harcamalar sayesinde dünya daha güvenli ve daha barışçıl bir hale mi geldi? Bu tarz bir bütçe tahsisinin insanların sosyal ve ekonomik haklardan faydalanmasına ve çevreye etkisi nedir?

- Bu durumu nasıl değiştirebiliriz? Aranızda “askeri dönüşüm” ya da “silahsızlanma fonu”nu duyan var mı? Eğer yoksa, bunlarla ilgili haberlere medyada neden çok nadir rastlanıyor?

Kolaylaştırıcılar için ipuçları

Geleneksel aile yapısı ülkeden ülkeye değişir. Bu yüzden, eğer uygunsa katılımcıların büyükanne-büyükbaba ya da diğer akrabaları aileye katmasına izin verin.

Etkinlikte “özel ebeveyn” bulunmasının iki sebebi vardır; birincisi özellikle demokrasi geleneğinin çok köklü olduğu ülkelerde, tartışmayı hararetlendirmesi, ikincisi kıyaslanacak ve üzerinde tartışılacak birbirinden farklı bütçeler olmasıdır. Rol oynama grubundaki diğer “aile bireyleri”nin özel ebeveynin tavrı yüzünden canlarının sıkılacağını hatta öfkelenceklerini unutmayın. Bunun bir oyun olduğunun farkında olmadıkları için kafaları karışabilir. Grup içinde “sorunlar” çıkabilecek için dikkatli olun, müdahale etmeniz gerekebilir. Grubun, rolü canlandıran karakterin ne yapmaya çalıştığının farkına varmadan etkinliğe devam etmesini sağlayın! Eğer rolün çok fazla sorun çıkaracağını ya da grubun içinde bulunduğu duruma uygun olmadığını düşünüyorsanız, bu bölümü etkinlikten çıkarın.

Bütçe kalemi listesi, yaşadığınız yer, bölge ya da ülkedeki aile gerçeklerine uymuyorsa listeyi uyarlayabilirsiniz. Fakat, birkaç “güvenlik” kalemi ve birkaç lüks malzeme kalemi eklemeyi unutmayın. Böylelikle katılımcılar nelere ihtiyaç olduğu nelere olmadığı arasında bir tercih yapabilsinler.

Çeşitlemeler

Kart kullanmak yerine diğer bir alternatif de listenin bulunduğu kâğıdı kullanmak ve aile/gruplardan tercihlerini işaretlemelerini istemektir. Bu durumda, aile/gruplardan bütçelerini büyük bir kâğıda yazmalarını ve herkesin görebileceği bir yere asmalarını isteyin.

İzleme önerileri

Grup olumlu gelişmeler hakkında bir araştırma yapabilir, örneğin, silahsızlanma fonu ya da ordusu ve askeri silahları olmayan ülkelerin durumunu inceleyebilirler (Kosta Rika gibi).

Savaşın özellikle mülteciler üzerindeki etkileri hakkında bir etkinlik yürütmek isterseniz, sayfa 98'deki “İçeri girebilir miyim?” etkinliğini deneyin.

Eylem fikirleri

Katılımcıları silahsızlanma üzerine bir tartışma yapmak üzere teşvik edebilirsiniz. Bu sorundan ne kadar çok insan haberdar olursa değişim yaşanması için hükümet üzerinde baskı kuracak insan sayısı o oranda artacaktır. Ülkenizde, askeri harcamalar ve sosyal ihtiyaçlar için devlet bütçesinden ne kadar pay ayrıldığını öğrenin. Grubunuz meclis üyelerine mektup yazarak, değişiklik talebinde bulunabilir.

Dünya üzerinde birçok silahsızlanma kampanyası yürütülmektedir. Bunlara katılım sağlamak için birçok fırsat bulunmaktadır. Bunlardan ikisi Gençler ve Öğrencilerin Nükleer Silahsızlanma Kampanyası (*Youth and Student Campaign for Nuclear Disarmament*) (<http://freospace.virgin.net/ys.cnd/>) ve *Pax Christi International* (www.paxchristi.net)' dir. Ya da grup olarak kendiniz bir kampanya başlatın ve bu gibi kuruluşları kaynak olarak kullanın.

Önemli gün

**Eylül ayının ikinci
Pazartesi gününü
takip eden Salı
Barış günü**

Ek bilgi

Uluslararası silah endüstrisi insan güvenliğini ciddi biçimde tehdit etmektedir. Bunun sebebi önceliklerin değiştirilerek kaynakların temel insan ihtiyaçlarından uzaklaştırılmasıdır. Askeri harcamalara ayrılan kaynak için öne sürülen temel argüman ülke topraklarını ve içindeki insanları koruma ihtiyacıdır. Fakat insanlar eğitim ve sağlık hizmetlerinden faydalanamaz ve gıda alamazsa gerçekten korunmuş olurlar mı? Askeri harcamalar toplumun ihtiyaçlarını mı yoksa devletin çıkarlarını mı yansıtır?

Bu durumla ilgili başka bir sorun ise devletin güvenlik için yaptığı yatırımların bir kısır döngü içinde oluşudur; her devlet diğer devletlerin askeri gücünü sollamak için her gün daha iyi silahlara sahip olmak ister. Buna “silah yarışı” denir.

Soğuk Savaşın bitişini takip eden 10 yıllık süre içinde askeri harcamalarda bir düşüş yaşandı. Bir taraftan silahsızlanma gerçekleşirken, diğer taraftan “barış hissesi”nin –askeri bütçeden tasarruf edilen para– insan güvenliğini güçlendirmek için kullanılması (örneğin eğitim ve sağlık harcamalarını artırarak) ve bu amaca uygun devlet politikaları geliştirilmesi gerekirdi. Gerçek hayatta bu çok nadir gerçekleşti çünkü “barış hissesi” çoğunlukla ulusal borçları kapatmak üzere kullanıldı.

Dünya üzerinde yapılan askeri harcamalar bugün gene artış göstermeye başladı. Artış 1999’da başladı ve 2000’de devam etti. Dünya üzerindeki birçok ülkenin güvenliği geçmişe oranla daha gelişmiş olduğundan askeri harcamaların artmaya başlaması bir paradoks gibi gözükebilir. Bunun sebebi en büyük harcamayı yapan devletlerin büyümeyi de içine alan savunma planları uyguladığı ya da uygulayacağını duyurması olabilir.

Barış aktivistleri ve barış kampanyası yürütenler on yıllardır askeri üretimden sivil üretime dönüşümü sağlayan etkili ve yaratıcı bir program öne sürmektedirler. Buna gerekçe olarak aşağıdakiler de dahil olmak üzere birçok sebep öne sürülmektedir:

- silah endüstrisinin ölümsüzlüğü ve sahip olduğu yıkıcı kapasite
- silah ticaretinin hızla artmasından kaynaklanan tehlikeler
- silah endüstrisinin kendini ve hangi silahların üretileceğini kontrol etme beceriksizliği
- endüstrinin kendi özünde yatan savurganlık, kaynakların ve insan beyin gücünün korunmuş bir biçimde kötüye kullanımı
- Dönüşümün yaratacağı fırsatlar

Bölüm 5, sayfa 376’da yer alan barış ve şiddet konulu arka plan bilgisinde, bu etkinlik için geçerli istatistik ve tablolar bulunmaktadır.

BİLGİ MATERYALİ

Bütçe kalemi kartları

Gıda (2.000)	Okul/üniversite ödemesi (2.000)	Aile sağlık sigortası (1.000)
Yeni araba (4.000)	Aylık spor faaliyeti ödemesi (300)	Oyuncak ve oyunlar (200)
Bilgisayar (800)	Piyango (100)	Evin yenilenmesi (400)
Alarm sistemi (1.500)	Giyim (400)	Evcil hayvan maması (100)
Su faturası (200)	Güvenlik için eğitilmiş köpek (400)	İlaç (300)
Ulaşım (benzin, otobüs ve tren bileti) (400)	Kira ya da ev taksidi (2.500)	Annenin yaşgünü hediyesi (400)
Çamaşır makinası tamiri (200)	Bu ayın okul/üniversite araç gereci (300)	Şahsi tabanca (400)
Olta takımı (200)	Ev için yeni elektronik alet (100)	Elektrik faturası (200)
Yeni model arkaya yaslanan koltuk (700)	Anne ve evin kız(lar)ı için kişisel savunma dersleri (300)	Boş vakit değerlendirme (sinema, tiyatro, eğlence fuarı, eğlence parkı) (200)
Araba alarmı (300)	Deniz kıyısında bir hafta sonu tatili (400)	Kişisel savunma malzemesi (örneğin, biber spreyi ve şok) (100)
Bir restoranda ailece akşam yemeği (100)	Telefon faturası (300)	Büyükanne-büyükbaba ya da diğer akrabalar için yardım parası (200)
Gençlik tatil kampı (200)		

Ebeveyn rol kartı

Otoriter ebeveyn rol kartı

Ailede para kazanan tek kişisin. Bu yüzden parasal konularda eşin ya da çocuklarından daha fazla söz hakkının olması gerektiğini düşünüyorsun; ne olursa olsun eve para getiren kişi sensin!

Yaşadığınız şehirde kanun ve düzen eksikliği olduğuna inanıyorsun. Şehir bu aralar çok tehlikeli! Bu yüzden; ailenin, evinin ve sahip olduğun varlıkların korunması ve güvenliği en büyük önceliğin.